

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Landbruks- og matdepartementet

Dato: 07.09.2022

Deres ref: 22/542

Vår ref: 22/00782

NIBIO

Postboks 115, 1431 Ås

Tlf: 406 04 100

post@nibio.no

nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Innspill fra NIBIO til Dyrevelferdsmeldingen

Viser til deres invitasjon 3. juni 2022, til å bidra med innspill til regjeringens arbeid med ny Dyrevelferdsmelding.

Regjeringen har besluttet at det skal utarbeides en stortingsmelding om dyrevelferd. I arbeidet med meldingen skal det sees nærmere på utviklingen i norsk husdyrproduksjon og på ny kunnskap om dyrevelferd. Det ble i første omgang invitert til et innledende innspillmøte om dyrevelferd i landdyrsektoren, hvor NIBIO ikke hadde anledning til å delta. Gjeldende innspill inngår imidlertid i denne innledende prosessen.

NIBIO omtaler i denne innledende runden i korthet enkelte punkter som arbeidet etter vår vurdering bør følge opp, også utover Stortingets konkrete bestilling. Disse innledende innspillene må ikke anses som en uttømmende liste over aktuelle tema som meldingen etter NIBIOs vurdering bør omtale.

Faglig vurderinger er gjort av Inger Hansen ved Divisjon Skog og utmark, Grete Jørgensen ved Divisjon Matproduksjon og samfunn, Geir Harald Strand og Lars Johan Rustad ved Divisjon Kart og Statistikk og Jens Wollebæk i Forskningsstab.

Innspill til landdyrsektoren og om innretningen av meldingen

NIBIO viser til invitasjonen, hvor ønskede innspill i denne runden er begrenset til landdyrsektoren og synspunkter på selve innretningen av meldingen.

NIBIO støtter intensjonen om en helhetlig og svært grundig gjennomgang av alle relevante spørsmål knyttet til dyrevelferd. Arbeidet bør gi et godt grunnlag for å prioritere tiltak og virkemidler, herunder identifiserte behov for videre kunnskapsutvikling. Vi anbefaler en bred inngang til meldingen, som bl.a. involverer undervisningssektoren, dyreeiere og FoU sektoren, og som tematisk behandler spørsmålene og kunnskapsbehovene i arbeidsgrupper. Vi viser for øvrig til NIBIO rapporten Landbrukets kompetansebehov og utdanninger (Prestvik et. al, 6(171) 2020), som oppfølging av jordbruksoppkjøret 2020.

NIBIO

NIBIO har i sin rolle som FoU-basert kunnskapsleverandør også en viktig rolle knyttet til dyrevelferdsspørsmål, noen vi utdyper nedenfor.

Kommentarer til Stortingets bestilling til regjeringen

Dyrevelferden i norsk husdyrproduksjon er etter NIBIOs vurdering generelt på et høyt nivå. Tiltak for å sikre og videreutvikle dyrevelferden generelt, og håndtere utfordringer og behov for kunnskapsutvikling på området er likevel viktig. Temaene som Stortinget har beskrevet i sin bestilling er gode eksempler på områder hvor FoU aktiviteten bør styrkes.

- Utrede hvordan økonomiske virkemidler i landbrukspolitikken kan innrettes på en måte som premierer god dyrevelferd

Kartlegging og nærmere undersøkelse av effekter av virkemidler i landbrukspolitikken inngår som oppgaver i NIBIOs rolle som forvaltningsstøtteorgan, bl.a. i forbindelse med våre roller som sekretariat for Budsjettnemda og rådgiver innen beitebruk i utmark. Dette inngår også som tema for instituttets FoU virksomhet. NIBIO mener det vil være viktig at virkemidlenes totale effekt og konsekvens for hele sektoren inklusive verdikjedene vurderes. Produsentens driftsøkonomi, driftsform, lokalisering, produksjonsmiljøer, klima- og miljøhensyn og mål om økt bruk av nasjonale og lokale innsatsvarer er alle forhold som vil kunne påvirke dyrevelferden. Vi viser videre til utmarkas verdi for produksjonsdyr, som utredet av NIBIO for Landbruksdirektoratet (Strand et al. 2021; Verdiskaping i utmark: Status og muligheter), og de avveininger om dyrevelferd som må foretas ved økt bruk av utmark, i tråd med de fem prinsippene for god dyrevelferd og regjeringens utmarkssatsning. Behovet for å effektivisere verdens produksjon av mat og aktualiseringen av nasjonal mat- og fôrvareberedskap vil også være en viktig ramme for dette arbeidet.

- Utrede hvordan norsk regelverk vil måtte endres ved implementering av EUs initiativ mot hold av dyr i bur i trange bur og binger

NIBIO støtter at slik utredning startes. Her vil det være viktig at alle særnorske forhold - både produksjonsformer og klima/naturgeografiske forhold - blir belyst. Eventuelle nye krav vil måtte bygge på kunnskap både hva angår dyrs behov og gjennomførbarhet, eksempelvis nytt til kostnadsøkninger i produksjonen. NIBIO har betydelig erfaring fra hvordan nytt regelverk påvirker dyrevelferd og produksjon, eksempelvis gjennom samfunnsvitenskapelige arbeid (eks. Framtidig mjølkeproduksjon i Vestland fylke - Konsekvensar av nye krav om dyrevelferd i 2024 og 2034, Haukås et. al 8(6)2022).

- Utrede Mattilsynets kontroll og veiledningsfunksjon og behov for ressurser for å sikre tilstrekkelig oppfølging av dyrevelferden i landbruket.

NIBIO

NIBIO har ikke konkrete synspunkter på Mattilsynets portefølje og forvaltning knyttet til dyrevelferd. Etter NIBIOs vurdering bør en imidlertid vurdere å gjeninnføre dyrevernemndene, som en forlenget arm av Mattilsynet ute i felt. Det er viktig at personer som er satt til å besøke dyrehold har nødvendige ressurser og inngående kjennskap til produksjonen, dyrearten og rasen, ikke bare gjeldende forskriftskrav.

- Utrede merkeordninger som gjør det lettere for forbrukeren å velge dyrevennlige produkter

NIBIO mener det er viktig at merkeordninger er basert på kunnskapsbaserte, kvantitative og etterprøvbare kriterier, samt åpenhet om produksjonen. Innsikt i produsentens barrierer for å benytte seg av slike ordninger, forbrukerens betalingsvilje for slike produkter og videreutvikling og etablering av egnet datahåndtering på tvers av sektorer, forvaltning og FoU sektoren vil bli viktig for å få god effekt av, og evaluere, slike tiltak.

- Å utrede hvordan griser kan sikres bedre tilgang til uteareal (eksempelvis gjennom tilskuddsordninger, merking eller regelverk)

I et slikt arbeid anser NIBIO det som viktig at oppdatert forskning og kunnskap legges til grunn og at effekten på det enkelte dyrs velferd, risiko for smittsomme sykdommer og folkehelse balanseres.

Andre innspill til meldingen

Det legges til grunn at departementene vil utrede hvordan krav om økt kompetanse, både for produksjonsdyreiere, avlere, røkttere og i privat hold av kjæle- og familiedyr, kan følges opp. Behovet for forskriftsfestede krav, også for sports- og familiedyr, eksemplvis for minstekrav til areal, krav til sosial kontakt og fri bevegelse, lys- luft og plasskvalitet bør inngå i en slik vurdering. Forskere i NIBIO er blant de som jobber for å finne svar på hva dyrene foretrekker (se for eksempel våre utredninger om gulv til sau og preferanse for gulvtype, samt valg av dekken hos hest og antall eteplasser og drikkepunkter til småfe). Betydelig dokumentasjon foreligger allerede i internasjonale publiserte artikler, men det er behov for videre arbeid, både generelt og tilpasset nasjonalt regelverk, ulike produksjoner og geografiske/lokale utfordringer.

Det bør utredes mulighet for en felles sertifiseringsordning for hest, hund og katt i næringssammenheng (stall, kennel, katterpensjonat, trenere osv.), da slike ordninger dels mangler i dag.

NIBIO mener det kan vurderes et sterkere og mer konkret regelverk for småfe (minimumskrav til areal, lys, ventilasjon, spaltegulv, underlag osv.). Det er gjennomført flere relevante prosjekter og studier i Norge på dette fagfeltet (f.eks. Bøe og Jørgensen, 2012; Hansen, 2015; Hansen and Lind, 2008; Hansen et al., 2012; Jørgensen et al., 2015; 2017; Øyrehagen, 2015).

Kunnskapen om skader og tap på utmarksbeite bør styrkes. Kunnskap om flått- og hjortlusflueproblematikk hos beitedyr (Grøva, 2011), viktigheten av godt klauvstell hos storfe, sau og geit, samt

NIBIO

årsaker til tap av sau og rein på beite (www.viltskadesenter.no), inkludert tap til rovvilt, inngår i dette. NIBIO har levert en rekke utredninger som berører disse forholdene (bl.a. Rovviltbestandenes betydning for landbruk og matproduksjon, Strand m.fl. 2016; Beitebruk i ulvesona, Strand m.fl. 2018; Vurdering av FKT-ordningen, Hansen m.fl. 2020). Resultatene er i stor grad også publisert i internasjonale vitenskapelige tidsskrifter.

Fremtidsretta avl er god dyrevelferd. Det anses derfor som viktig med en kritisk gjennomgang av avlsmålene, både for produksjonsdyr og øvrige dyr. Avlsmålet for norsk hvit sau med sterk vektlegging på lammetall har eksempelvis gitt dyrevelferdsmessige utfordringer både for søye og lam. Tilsvarende er avl for ekstremt eksteriør hos enkelte hundraser en utfordring som bør omtales som ledd i meldingen.

Utvikling av teknologi for effektivisering av drift og sikring av dyrevelferden har vært og er en viktig portefølje for NIBIO (eks. prosjektene TechCare, Animal Sense, Sm@rt, Systemic). Vi ser nytten av videre kunnskapsutvikling på dette området, og foreslår at det settes opp en arbeidsgruppe på temaet i en innledende fase av arbeidet med meldingen.

Videre arbeid med Dyrevelferdsmeldingen

NIBIO har med grunnlag i sin brede kompetanse knyttet til dyrevelferd, et godt grunnlag for å bidra inn i det videre arbeidet, både hva angår kunnskapsbehov i et større bilde og konkrete tiltak knyttet til Stortingsvedtak 381 - 384. Ikke minst gjelder dette kunnskap knyttet til *En helse* utfordringer og koblingen mellom matprodusentens drift, økonomi og dyrevelferd, herunder i et beredskapsperspektiv, som er blant fagfeltene hvor NIBIO er en betydelig kunnskapsleverandør. Våre medarbeidere stiller gjerne sin kunnskap og kompetanse om produksjonsdyr og husdyr for øvrig til rådighet for departementene. Vi legger til grunn at vi vil få mulighet til konkretisering av gjeldende innspill og ytterligere deltagelse i det videre arbeidet med meldingen.

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke
Forskningsdirektør, NIBIO